Lietas arhīva Nr. C-08923-23/29
ECLI:LV:RPT:2023:0620.C770892323.6.S

S P R I E D U M S
LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
Rīgā 2023.gada 20.jūnijā

Rīgas pilsētas tiesa šādā sastāvā: tiesnese I.Baiko,
izskatīja rakstveida procesā civillietu /pers. B/ prasībā pret /pers. C/ par uzturlīdzekļu parāda piedziņu un uzturlīdzekļu piedziņu.

Aprakstošā daļa

2022.gada 29.decembrī prasītāja /pers. B/ iesniedza tiesā prasības pieteikumu pret atbildētāju /pers. C/ par uzturlīdzekļu parāda piedziņu un uzturlīdzekļu piedziņu.

Prasības pieteikumā ir norādīts, ka pusēm ir 2008.gada 2.janvārī dzimušais dēls /pers. D/. Kopdzīve ar atbildētāju ir izirusi jau vairāk kā 13 gadus un prasītāja visu šo laiku bērnu audzināja viena pati, nodrošinot bērnam visu nepieciešamo uzturu. Bērns pastāvīgi dzīvo kopā ar prasītāju. Pēc faktiskas šķiršanās - 2010.gadā, atbildētājs maksāja prasītājai uzturlīdzekļus 50 LVL apmērā, jeb 71,14 EUR. Taču vēlāk atbildētājs vairs nemaksāja uzturlīdzekļus par bērnu, bet prasītāja visu šo laiku tiesiskā ceļā nav pieprasījusi no bērna tēva maksāt uzturlīdzekļus. Prasītāja apliecina, ka visus šos 10 gadus atbildētājs nav maksājis nekādus uzturlīdzekļus bērnam.

Prasītāja uzskata, ka ņemot vērā to, ka viņa bērnu audzina vairāk kā 13 gadus viena pati, viņai ir likumīgas tiesības prasīt no atbildētāja uzturlīdzekļu parāda piedziņu. Ņemot vērā Civillikuma 1895.pantu par vispārīgo noilguma termiņu, uzturlīdzekļu parāds izveidojies par pēdējiem 10 gadiem, jeb kopš 2012.gada 28.decembra un, lai vieglāk būtu veikt aprēķinu, uzturlīdzekļu parādu prasītāja prasa par laika posmu sākot no 2013.gada 1.janvāra līdz prasības iesniegšanas dienai.

Ievērojot Ministru kabineta noteikumus Nr.37 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" ir noteikts, ka katram bērnam no viņa piedzimšanas līdz 7 gadu vecuma sasniegšanai - 25 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas, savukārt katram bērnam no 7 gadu vecuma sasniegšanas līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai - 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas. Pušu bērnam 7 gadi palika 2015.gada 2.janvārī. Attiecīgi, kopā parāds par periodu 01.01.2013. - 29.12.2022. sastāda summu 14 053,68 EUR.

Vienlaicīgi prasītāja lūdz piedzīt no atbildētāja tekošos uzturlīdzekļus Ministru kabineta noteiktajā minimālajā apmēra, t.i., 150 EUR mēnesī.

Pamatojot prasību ar Civillikuma 179.pantu, Civilprocesa likuma 128.panat otro daļu, 244.9panta otro daļu, 244.10panta pirmo un otro daļu, prasītāja lūdz tiesu piedzīt no atbildētāja par labu prasītājai uzturlīdzekļus bērna /pers. D/, labā, Ministru kabineta noteiktajā minimālajā apmērā 150 EUR mēnesī, sākot no prasības pieteikuma iesniegšanas dienas, līdz kamēr bērns spēs pats sevi apgādāt; līdz sprieduma taisīšanai, pieņemt pagaidu lēmumu par uzturlīdzekļu piedzinu Ministru kabineta noteiktajā minimālajā apmērā 150 EUR apmērā mēnesī; piedzīt no atbildētāja, par labu prasītājai uzturlīdzekļu parādu par laiku no 2013.gada 1.janvāra līdz 2022.gada 29.decembrim 14 053,68 EUR apmērā; atlīdzināt prasītājai tiesāšanās izdevumus.

Ar 2023.gada 3.marta tiesas lēmumu tika apmierināts prasītājas lūgums par pagaidu uzturlīdzekļu piedziņu un no atbildētāja par labu prasītājai, dēla /pers. D/ uzturam tika piedzīti pagaidu uzturlīdzekļi 150 EUR apmērā ik mēnesi no 2022.gada 29.decembra līdz 2022.gada 31.decembrim un no 2023.gada 1.janvāra līdz cita nolēmuma pieņemšanai tika piedzīti pagaidu uzturlīdzekļi 186 EUR apmērā ik mēnesi.

2023.gada 16.februārī atbildētājam uz prasības pieteikumā norādīto adresi, kas vienlaikus ir atbildētāja deklarēta dzīvesvietas adrese, nosūtīts prasības pieteikuma noraksts, nosakot termiņu paskaidrojumu sniegšanai līdz 2023.gada 3.martam.

Atbildētājs nedz norādītajā termiņā, nedz līdz lietas izskatīšanai pēc būtības paskaidrojumus par tiesā iesniegto prasības pieteikumu nav sniedzis.

Pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, lieta nozīmēta izskatīšanai rakstveida procesā 2023.gada 20.jūnijā, par ko lietas dalībnieki tika informēti 2023.gada 28.aprīlī, vienlaikus nosakot, ka datums, kad noteikta lietas izskatīšana rakstveida procesā, ir uzskatāms par nolēmuma sastādīšanas datumu.

2023.gada 5.jūnijā tiesā ir saņemts atbildētāja iesniegums ar lūgumu atlikt lietas izskatīšanu sakarā ar to, ka viņš cēlis tiesā prasību par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu.

Papildus pierādījumi vai lūgumi līdz lietas izskatīšanai rakstveida procesā nav iesniegti, noraidījums tiesnesim nav pieteikts, kā arī puses nav lūgušas lietas iztiesāšanu tiesas sēdē.

Pārbaudot TIS datu bāzē iekļauto informāciju, tika konstatēs, ka tiesvedība civillietā /pers. C/ par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu nav ierosināta, līdz ar to tiesa atzīst, ka šķēršļi strīda izšķiršanai nepastāv.

Ņemot vērā to, ka prasības pieteikums nosūtīts atbildētājam ierakstītā pasta sūtījumā uz atbildētāja deklarēto dzīvesvietas adresi, kā arī pusēm nosūtīts paziņojums par lietas izskatīšanu rakstveida procesā, tiesa atzīst, ka puses Civilprocesa likuma 56. un 56.1 pantā noteiktajā kārtībā ir informētas par lietas izskatīšanu rakstveida procesā.

Papildus pierādījumi vai lūgumi līdz lietas izskatīšanai rakstveida procesā nav iesniegti, noraidījums tiesnesim nav pieteikts, kā arī puses nav lūgušas lietas iztiesāšanu tiesas sēdē.

Motīvu daļa

Tiesa, pārbaudījusi un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka prasība daļā par uzturlīdzekļu piedziņu ir pamatota un apmierināma, bet daļā par uzturlīdzekļu parāda piedziņu nav pamatota un ir noraidāma.

Lemjot prasību par uzturlīdzekļu piedziņu bērnam, tiesa norāda uz šādiem apsvērumiem.

No 2008.gada 2.janvāra dzimušā /pers. D/ dzimšanas apliecības redzams, ka bērna vecāki ir tēvs /pers. C/ un māte /pers. B/ (lietas 6.lapa).

Saskaņā ar Civillikuma 179.panta pirmo un otro daļu vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Strīdus par uzturlīdzekļiem bērnam izšķir tiesa. Pienākums gādāt par bērna uzturēšanu neizbeidzas, ja bērns ir šķirts no ģimenes vai nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem.

Lietā nepastāv strīds par to, ka pušu bērns dzīvo kopā ar māti un atrodas viņas ikdienas aprūpē, savukārt bērna tēvs dzīvo atsevišķi, līdz ar to arī atbildētājam ir jārūpējas par bērna uzturēšanu un šis pienākums negulstas tikai uz prasītāju.

Civillikuma 177.panta ceturto daļu bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam).

Tiesa uzskata, ka neviens nav tiesīgs atbrīvot vecākus no viņu pienākuma rūpēties par sava bērna uzturu un ka vecākiem darbaspējas vecumā ir jāizmanto visas iespējas strādāt, lai izpildītu savu pienākumu un savu materiālo vajadzību apmierināšana ir jāsamēro ar bērna ikdienas vajadzībām, līdz ar to prasība daļā par uzturlīdzekļu piedziņu ir pamatota un apmierināma, pamatojoties uz Civillikuma 177. un 179.pantu.

Civillikuma 179.panta piektā daļa nosaka minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru bērnam nodrošināt ir pienākums katram no vecākiem neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa, nosaka Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto minimālo mēnešalgu un bērna vecumu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 15.janvāra noteikumu nr.37 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" 2.1. un 2.2.punktu, katra vecāka pienākums ir katru mēnesi nodrošināt saviem bērniem minimālos uzturlīdzekļus šādā apmērā: katram bērnam vecumā no 7 gadu vecuma sasniegšanas līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai - 30% apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas.

Latvijas Republikas Ministru kabineta 2013.gada 27.augusta noteikumu Nr.665 „Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi" 2.punktā ir noteikts, ka minimālā mēneša darba alga normālā darba laika ietvaros no 2022.gada 1.janvāra ir 500 euro, bet no 2023.gada 1.janvāra ir 620 euro.

No iepriekš minētajām tiesību normām izriet, ka 2022.gadā minimālā uzturlīdzekļu summa, kas bērna vecākam bija jānodrošina nepilngadīga bērna uzturam vecumā no 7 gadiem līdz 18 gadiem 30% apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas ir 150 EUR, bet no 2023.gada 1.janvāra - 186 EUR.

Prasītāja ir lūgusi piedzīt minimālo, Ministru kabineta noteikto, uzturlīdzekļu apmēru. Sniegt uzturlīdzekļus šādā minimālā apmērā ir atbildētāja beznosacījuma pienākums un nav pat apspriežams saistībā ar viņa materiālo stāvokli. Ņemot vērā to, ka prasītāja vēlas piedzīt uzturlīdzekļus Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmērā, tiesa, vadoties pēc Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā „Par ģimenes tiesību normu piemērošanu" paustajām atziņām, uzskata, ka spriedumā nav nepieciešams norādīt un vērtēt bērna uzturam nepieciešamo ikmēneša aprēķinu, kā arī pušu mantisko stāvokli.

Ņemot vērā iepriekš minēto, to, ka atbildētājam ir darba spējīgs vecums un, likums nosaka atbildētājam pienākumu piedalīties bērna uzturēšanā, tiesa uzskata par pamatotu piedzīt no /pers. C/ likumā noteikto minimālo uzturlīdzekļu summu 150 EUR apmērā dēla /pers. D/ uzturam no brīža, kad prasība celta tiesā, tas ir, no 2022.gada 29.decembra līdz 2023.gada 31.decembrim un piedzīt no /pers. C/ likumā noteikto minimālo uzturlīdzekļu summu 186 EUR apmērā dēla /pers. D/ uzturam no 2023 gada 1.janvāra, bet mainoties minimālai mēneša darba algai, ne mazāk kā 30% no Ministru Kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas, ik mēnesi, līdz bērna pilngadībai.

Tiesa norāda, ka Ministru kabineta 2013.gada 15.janvāra noteikumi Nr. 37 „Noteikumi par uzturlīdzekļu apmēru bērnam" nosaka, ka vecākam ir pienākums nodrošināt bērnu ar uzturlīdzekļiem vismaz valstī noteiktajā minimālajā apjomā līdz bērna 18 gadu vecumam. Savukārt pēc pilngadības sasniegšanas, pie situācijas, ka bērns turpinās mācīties un nevares patstāvīgi rūpēties par sevi, bērnam pašam būs tiesības vērsties tiesā ar prasību par uzturlīdzekļu piedziņu no vecāka līdz laikam, kad bērns pats varēs sevi apgādāt.

Tiesa atzīst, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 205.panta pirmās daļas 1.punktu, ir pamats noteikt, ka spriedums par uzturlīdzekļu piedziņu izpildāms nekavējoties, jo tas ir bērna interesēs.

Lemjot prasību par uzturlīdzekļu parāda piedziņu, tiesa norāda uz šādiem apsvērumiem.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 1.pantu katrai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā.

Prasītāja vērsusies tiesā un norādījusi prasības pieteikumā to, ka vairāk kā 13 gadus prasītāja bērnu audzina viena. Pēc faktiskas šķiršanās ar atbildētāju - 2010.gadā, atbildētājs maksāja prasītājai uzturlīdzekļus 50 LVL apmērā, jeb 71,14 EUR, bet vēlāk pārtrauca veikt maksājumus. Savukārt prasītāja visu šo laiku tiesiskā ceļā nav pieprasījusi no bērna tēva maksāt uzturlīdzekļus. Prasītāja uzskata, ka viņai ir likumīgas tiesības prasīt no atbildētāja uzturlīdzekļu parāda piedziņu par pēdējiem 10 gadiem. Savu prasījuma hipotēzi šajā daļā prasītāja pamatoja ar Civillikuma 179.panu.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts 2007.gada 29.augustā lietā Nr.SKC-556 ir atzinis, ka iztulkojot Latvijas Republikas Satversmes 92.pantu un Civilprocesa likuma 1.pantu saistībā ar Civillikuma tiesību normām, kas izriet no ģimenes tiesiskajām attiecībām, prasībās par uzturlīdzekļu piedziņu bērnu uzturam, tie piedzenami no brīža, kad celta prasība tiesā, jo ar prasības celšanas brīdi attiecīgā persona uzsāk savu ar likumu garantēto civilo tiesību aizsardzības realizāciju tiesā. Līdz ar to tiesa uzskata, ka ar tiesas spriedumu uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma sākuma brīdis nosakāms ar prasības celšanas brīdi.

Tādejādi, uzturlīdzekļu parāds var sākt veidoties no dienas, kad ar tiesas spriedumu no konkrētas personas tika piedzīti uzturlīdzekļi vai gadījumā, kad pusēm pastāv saistību attiecības (Civillikuma Ceturtā daļa).

Prasības pieteikumā nav norādīts un nav pierādīts, ka strīdus periodā prasītāja ar atbildētāju būtu vienojušies par līdzekļu maksājumiem dēla uzturam, vēl vairāk, par konkrētu uzturlīdzekļu summu. Turklāt prasītāja norādījusi, ka viņa visus šos gadus nav pieprasījusi no atbildētāja uzturlīdzekļus bērna uzturēšanai, kā arī nav uzsākusi savu ar likumu garantēto civilo tiesību aizsardzības realizāciju (vienojoties ar bērna tēvu, vēršoties tiesā vai Uzturlīdzekļu garantijas fondā).

Tātad personas subjektīvo tiesību īstenošana notiek procesuālo tiesību normās noteiktajā kārtībā, kā tas vispārīgi norādīts Civilprocesa likuma 1.pantā, ko prasītāja agrāk nav izmantojusi.

„Civilprocesa likums piešķir personai tiesības savas aizskartās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses aizstāvēt likumā paredzētajā kārtībā. Vienlaikus likums uzliek par pienākumu ievērot tajā noteikto tiesību aizsardzības procesuālo kārtību. Tas apstāklis, ka tiesības ir aizsargājamas noteiktā procesuālā kārtībā, liedz personai vērsties tiesā tādā veidā, kāds likumā nav paredzēts" (sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 secinājumu daļas 9. punktu).

Tiesas skatījumā, prasītājas tiesība prasīt no bērna tēva uzturlīdzekļu piedziņu, kas izriet no likuma (Civillikuma 179.pants), nenozīmē, ka šī tiesība var kalpot par pamatu uzturlīdzekļu parāda piedziņai, jo uzturlīdzekļu parada pamatu veido subjektu nodibinātās saistības.

Civillikuma 1402.pantā ir noteikti saistību rašanās pamati, proti, saistību tiesības rodas vai nu no tiesiska darījuma, vai no neatļautas darbības (delikta), vai pēc likuma.

Konkrētajā gadījumā, tiesa nekonstatē pušu saistības rašanas pamatu, jo: netika konstatēts pušu tiesisks darījums (nekādu pierādījumu par

to tiesas rīcībā nav), netika konstatēts delikts, kā arī jau norādīts, ka Civillikuma 179.pants automātiski nerada saistību, līdz ar ko, nav konstatējams pamats uzturlīdzekļu parāda piedziņai.

Šādos apstākļos, tiesa atzīst, ka prasība daļā par uzturlīdzekļu parāda piedzinu no atbildētāja ir noraidāma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 3.punkta noteikumiem no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos atbrīvoti prasītāji prasībās par uzturlīdzekļu piedziņu.

Savukārt saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta pirmo daļu, tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījuma daļai.

Valsts nodevas apmērs ir nosakāms atbilstoši Civilprocesa likuma 35.panta pirmās daļas 3.punkta un 34.panta pirmās daļas 1.punkta b) apakšpunkta prasībām.

Tā kā uzturlīdzekļu kopsumma par vienu gadu ir 2 232 EUR (186x12), valsts nodeva lietā ir 323,92 EUR, kas piedzenama no atbildētāja valsts labā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.1panta otro daļu atbildētājam nosakāms 10 dienu termiņš sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 193., 242.pantu, tiesa

nosprieda

Prasību daļā par uzturlīdzekļu piedziņu apmierināt un piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, uzturlīdzekļus dēla /pers. D/, personas kods /personas kods/, uzturam 150 EUR (viens simts piecdesmit euro) apmērā katru mēnesi, uzsākot no 2022.gada 29.decembra un turpinot līdz 2023.gada 31.decembrim, un no 2023.gada 1.janvāra - 186 EUR (viens simts astoņdesmit seši euro), bet mainoties minimālai mēneša darba algai, ne mazāk kā 30% no Ministru Kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas ik mēnesi, piedziņu turpinot līdz bērna pilngadībai.

Uzturlīdzekļi ieskaitāmi /pers. B/ kontā Nr./konta numurs/AS /Nosaukums A/.

Prasību daļā par uzturlīdzekļu parāda piedziņu 14 053,68 EUR noraidīt.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, par labu valstij valsts nodevu 323,92 EUR (trīs simti divdesmit trīs euro un 92 centi), samaksu veicot Valsts kasei, reģistrācijas Nr. 90000050138, konta Nr. LV55TREL1060190911200, saņēmēja banka: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, iemaksas mērķis: valsts nodeva tiesu iestādē lieta Nr. C770892323.

Noteikt, ka dokumenti, kas apliecina iepriekš minēto maksājumu veikšanu ir iesniedzami Rīgas pilsētas tiesā, sprieduma labprātīgai izpildei noteiktā termiņa laikā.

Spriedumu var pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesā 20 (divdesmit) dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Rīgas pilsētas tiesā (Abrenes ielā 8, Rīgā).

Sprieduma sastādīšanas un pieejamības datums – 2023.gada 20.jūnijs.

Tiesnese I.Baiko